

результатами проведення такого аудиту в Україні продовжують виявлятися недоліки, то це свідчить про недостатню дієвість контрольних заходів і відповідальності. Тож удосконалення не будуть зайвими.

Загалом система внутрішнього контролю якості аудиторської діяльності, згідно з чинними стандартами, повинна включати наступні елементи: професійні вимоги; професійна компетентність; доручення завдань; контрольні повноваження; консультування; робота з клієнтами (прийняття й збереження клієнтів); моніторинг. Проте цей перелік в силу притаманних системі внутрішнього контролю ознак і характеристик може бути деталізований залежно від потреб і запитів самих суб'єктів аудиту тому для його уточнення слід керуватися обраним аудиторською фірмою пріоритету щодо її стратегічної орієнтації на конкретний результат.

Список використаних джерел

1. Лучко М. Р., Пилипчук Н. М. Контроль якості внутрішнього аудиту підприємств в умовах євроінтеграційних процесів. *Бізнес Інформ*. 2015. №7. С. 229-234.
2. Лучко М. Р. Аналітичні процедури в аудиті ефективності наповнення бюджетів об'єднаних територіальних громад. Київ: КНЕУ, 2010. С.351-353.
3. Стратегія розвитку Аудиторської палати України до 2023 року: Додаток до рішення чергового з'їзду аудиторів України 18.05.2019 р. № 1/13.
4. Хорунжак Н. Аудит і аудиторська діяльність в Україні: якісний тренд як умова розвитку. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С.295-298.
5. Khorunzhak N., Belova I., Zavytii O., Tomchuk V., Fabiaianska V. Quality Control of Auditing: Ukrainian Prospects. *Independent Journal of Management & Production*. 2020. Vol. 11. No. 8. P. 712–726. DOI: [dx.doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1229](https://doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1229).

Оксана ЧЕРЕШНЮК

кандидат економічних наук

доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Лілія СТРУК

магістр

кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ І КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дебіторська та кредиторська заборгованість є вагомими складовими у балансі підприємства, які виникають внаслідок невідповідності між датою виникнення зобов'язань та датою їх сплати. На фінансовий стан підприємства впливає як розмір балансів дебіторської та кредиторської заборгованості, так і період обороту кожного з них. Однак баланси дебіторської та кредиторської заборгованості можуть служити лише відправною точкою для вивчення впливу розрахунків з боржниками та кредиторами на фінансовий стан.

Якщо дебіторська заборгованість перевищує кредиторську заборгованість, це є можливим фактором забезпечення високого рівня коефіцієнта загальної ліквідності. Водночас це може

свідчити про швидший оборот кредиторської заборгованості порівняно з оборотом дебіторської заборгованості. У цьому випадку протягом певного періоду позики боржників перетворюються на готівку з більшими інтервалами, ніж через такі періоди, коли підприємству потрібні готівкові кошти для своєчасної виплати боргів кредиторам. Відповідно, нестача готівки в обігу супроводжується необхідністю залучення додаткових джерел фінансування. Останні можуть мати форму простроченої кредиторської заборгованості або банківських позик. Таким чином, оцінка впливу дебіторської та кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємства базується на рівні платоспроможності (коефіцієнт загальної ліквідності) та дотриманні частоти перетворення дебіторської заборгованості в грошові кошти та періодичності погашення рахунків до сплати.

Метою аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості є виявлення суми виправданих та невиправданих боргів, зміни протягом аналізованого періоду, реальність сум дебіторської та кредиторської заборгованості, причини та позовна давність формування дебіторської заборгованості. У зв'язку з цим аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості є важливою частиною фінансового аналізу підприємства і дозволяє виявити не тільки показники поточної (на даний момент) та майбутньої платоспроможності підприємства, але також фактори, що впливають на їх динаміку, а також оцінити кількісні та якісні тенденції фінансового стану підприємства в майбутньому [4].

У процесі виробничо-господарської діяльності підприємство закуповує матеріали, інші запаси, а також реалізує послуги. Якщо оплата за надані послуги здійснюється на договірних умовах з оплатою через певний проміжок часу, в цьому випадку можна говорити про отримання позики у своїх постачальників та підрядників. У той же час сама компанія виступає в ролі кредитора для своїх споживачів та споживачів, а також постачальників з точки зору авансів, виданих їм для майбутньої доставки продукції. За цих обставин необхідно контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською заборгованістю означає відволікання коштів з економічного обороту і в майбутньому може призвести до необхідності залучення дорогих банківських позик та позик для забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності підприємства. Значне перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською заборгованістю створює загрозу для фінансової стійкості підприємства.

При проведенні аналізу необхідно зіставити розмір кредиторської та дебіторської заборгованості. При проведенні аналізу може бути визначено:

- зменшення або збільшення дебіторської заборгованості;
- зменшення або збільшення кредиторської заборгованості.

При проведенні аналізу позитивним вважається результат покриття дебіторської заборгованості кредиторською. Після проведення аналізу співставлення кредиторської та дебіторської заборгованостей можуть бути виявлені такі результати:

- зміна динаміки кредиторської і дебіторської заборгованості можуть викликати негативні наслідки щодо фінансового стану підприємства;
- зменшення дебіторської заборгованості перед кредиторською заборгованістю може відбутися через погіршення відносин із замовниками, тобто через зменшення кількості покупців продукції;
- збільшення дебіторської заборгованості перед кредиторською заборгованістю може бути наслідком неплатоспроможності покупців [2].

Певне перевищення кредиторської заборгованості перед дебіторською заборгованістю матиме позитивний вплив на фінансовий стан підприємства. При цьому підприємство повинно погасити свою заборгованість незалежно від стану дебіторської заборгованості. На думку аналітиків, якщо кредиторська заборгованість перевищує дебіторську, компанія використовує кошти раціонально, тобто тимчасово залучає більше коштів, ніж повертає з обігу.

Підприємницька діяльність та ринкова економіка зазначає, що компанія зобов'язана погасити кредиторську заборгованість незалежно від стану дебіторської заборгованості. Тому, аналізуючи дебіторську та кредиторську заборгованість, необхідно вивчити причини кожного виду заборгованості з урахуванням конкретної виробничої ситуації на підприємстві.

Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованостей відбувається комплексно у декілька етапів. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління має такі етапи:

1. Визначення мети аналізу, а саме оптимізації розміру та забезпечення дебіторської заборгованості.
2. Проведення комплексного аналізу дебіторської заборгованості, який включає:
 - ✓ вибір політики кредитування;
 - ✓ розрахунок оптимального вилучення готівки в дебіторську заборгованість (застосування методики оцінки граничного розміру дебіторської заборгованості, аналізу дебіторської заборгованості, модифікованого аналізу приросту дебіторської заборгованості).
3. Проведення моніторингу дебіторської заборгованості за видами товарів, обсягами заборгованості та термінами погашення.
4. Розробка та впровадження системи організації роботи з дебіторами та її застосування (проведення рефінансування, системи заохочення, впровадження знижок) [1].

Практичне використання цієї техніки посилить економічний ефект від продажу товарів та пришвидшить отримання готівки від боржників. Якщо компанія не потребує поліпшення стану дебіторської заборгованості, необхідно контролювати її обсяги товарів, типи та строки погашення відповідно до критичних значень, встановлених розрахунком.

Послідовність аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості дуже схожа. Заборгованість вивчають загалом, а також окремо за кредиторами. Аналіз кредиторської заборгованості проводиться у такій послідовності:

1. Визначення мети аналізу зобов'язань для виявлення ознак неплатоспроможності підприємства і запобігання його банкрутства (проведення діагностики зовнішнього та внутрішнього середовища).
2. Формування інформаційної бази для аналізу – підготовка фінансової звітності, даних з облікових систем.
3. Аналіз структури і оборотності зобов'язань, платоспроможності та ліквідності.
4. Розрахунок граничних сум зобов'язань для запобігання банкрутства підприємства (обчислення середньомісячного залишку зобов'язань для підприємства під впливом чинників доходу діяльності, витрат діяльності, наявних оборотних активів).
5. Контроль та моніторинг в управлінні зобов'язаннями (побудова структури показників кредиторської та дебіторської заборгованості та вибір відповідних управлінських рішень).

Кредиторська заборгованість аналізується з використанням третього та четвертого розділів пасиву балансу. Завдяки аналізу на підприємстві можна оцінити структуру кредиторської заборгованості в розрізі окремих статей відносно загального розміру кредиторської заборгованості [3].

Зміни в розмірі та складі кредиторської заборгованості, термінах існування, реальності та характеру боргів виявляються відповідно до балансу та обліку розрахунків з кредиторами. У свою чергу, прострочена кредиторська компанія повинна викликати особливу увагу.

Отже, необхідність забезпечення одночасного, взаємоузгодженого управління боргом підприємства зумовлена тим, що єдиним джерелом коштів для погашення кредиторської заборгованості є отримання коштів від продажу.

Список використаних джерел

1. Єлісеєва О. К., Приходько А. Є. Удосконалення обліку та аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості в системі управління підприємства сільського господарства «Агромир-СТ». БІЗНЕСІНФОРМ. 2019. № 7. С. 293-298.

2. Кручак Л. В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання. Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2016. Том 25. № 2. С. 93-98
3. Міщенко Н. Д., Мішук А. І. Кредиторська заборгованість торговельного підприємства: проблеми оцінки та управління. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. Вип. 22.3. С. 292-296.
4. Попазова О. В. Тенденції змін дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємствах України. Аг-росвіт. 2015. № 7. С. 40-44.

Марія ШЕСТЕРНЯК

кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Христина ГАЛЬЧАК

магістр
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ АУДИТУ В УМОВАХ COVID-19

Світова пандемія змінила весь світ та сприяла обмеженню ділової практики у всіх сферах. Економічні трансформації в умовах COVID-19 відбулися також і в управлінні бізнесом. Як свідчить практика, торкнулися зміни і діяльності аудиторських фірм. Стрімке поширення «короновірусу» змусило суб'єктів господарювання перейти працювати на дистанційні форми та впроваджувати нові цифрові технології, удосконалювати методики та опанувати нові онлайн-платформи.

Організаційно-економічний механізм надання якісних аудиторських послуг в умовах сучасного світового розвитку та інтеграції України у міжнародне співтовариство є спрямованим на забезпечення його використання відповідно до потреб конкурентоспроможності на вітчизняному та світовому ринках аудиторських послуг. Підвищення рівня якості та контроль за наданням послуг зумовлюється специфікою відносин між аудиторськими фірмами та клієнтами, що безпосередньо базуються на довірі замовника до професійних здібностей та компетентності фахівця. При цьому основою для становлення незалежного аудиту є визнання відповідальності аудитора перед суспільством. Сучасний процес надання аудиторських послуг є нерозривним із забезпеченням якості його організації та результатів [1, с. 155].

Під час пандемії саме відповідальність аудитора перед суспільством змусила підприємства працювати віддалено та застосовувати цифрові технології незалежно від того, готові вони це робити чи ні. Зазначимо, що з появою нових технологій та зростанням очікувань інвесторів процес аудиту вже розвивався у новому форматі, проте COVID-19 значно прискорив еволюцію до «віртуального» аудиту.

Сучасні тенденції розвитку світових економічних систем характеризуються надзвичайно швидким технічним прогресом та штучним інтелектом, що змушують відмовитись від застарілої моделі управління бізнесу, вивчати нові методи та способи, щоб змінити бізнес-процеси і відповідати потребам цифрового ринку, створювати високотехнологічні продукти.